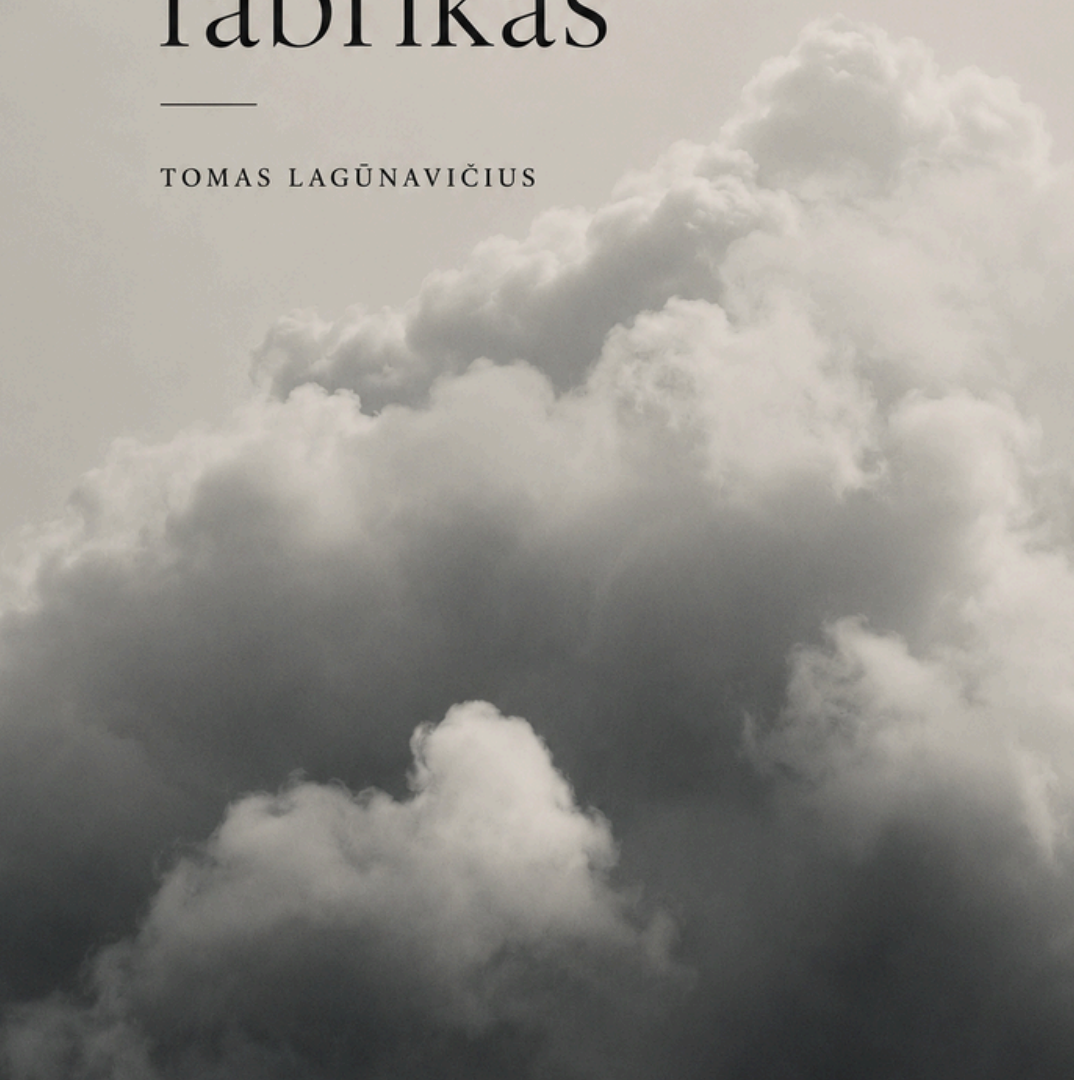

Debesų fabrikas

TOMAS LAGŪNAVIČIUS

Debesų fabrikas

Knygos autorius Tomas Lagūnavičius

ISBN 978-609-8371-03-1

2026

Turinys

I skyrius	7	XXXVII skyrius	73
II skyrius	9	XXXVIII skyrius	74
III skyrius	12	XXXIX skyrius	75
IV skyrius	15	XL skyrius	76
V skyrius	18	XLI skyrius	77
VI skyrius	23	XLII skyrius	78
VII skyrius	25	XLIII skyrius	79
VIII skyrius	28	XLIV skyrius	80
IX skyrius	31	XLV skyrius	81
X skyrius	33	XLVI skyrius	82
XI skyrius	36	XLVII skyrius	83
XII skyrius	39	XLVIII skyrius	84
XIII skyrius	42	XLIX skyrius	85
XIV skyrius	44	L skyrius	86
XV skyrius	47	LI skyrius	87
XVI skyrius	49	LII skyrius	88
XVII skyrius	52	LIII skyrius	89
XVIII skyrius	53	LIV skyrius	90
XIX skyrius	55	LV skyrius	91
XX skyrius	56	LVI skyrius	92
XXI skyrius	57	LVII skyrius	93
XXII skyrius	58	LVIII skyrius	94
XXIII skyrius	59	LIX skyrius	95
XXIV skyrius	60	LX skyrius	96
XXV skyrius	61	LXI skyrius	97
XXVI skyrius	62	LXII skyrius	98
XXVII skyrius	63	LXIII skyrius	99
XXVIII skyrius	64	LXIV skyrius	100
XXIX skyrius	65	LXV skyrius	101
XXX skyrius	66	LXVI skyrius	102
XXXI skyrius	67	LXVII skyrius	103
XXXII skyrius	68	Pabaiga	104
XXXIII skyrius	69		
XXXIV skyrius	70		
XXXV skyrius	71		
XXXVI skyrius	72		

I SKYRIUS. MIESTAS, KURIS NEMIEGA NET SAPNUODAMAS

Naktį miestas švietė kaip atidaryta kaukolė.

Jokūbas stovėjo ant tilto ir žiūrėjo į upę, kurios vanduo nebepriminė vandens. Paviršiuje plaukė reklamos. Ne tik jų atspindžiai – pačios reklamos. Milžiniški ekranai ant dangoraižių siuntė spalvų lavinas į juodą srovę, ir atrode, kad upė neša ne vandenį, o vartojimo troškimą.

Virš galvos zvimbė dronai.

Apačioje dundėjo traukiniai.

Po žeme užė serveriai.

Tūkstančiai žmonių miegojo, bet milijonai mašinų buvo budrios.

Jokūbui kartais atrodydavo, kad pasaulis pasikeitė nepastebimai. Nebuvo vienos revoliucijos.

Nebuvo vienos katastrofos. Nebuvo vieno diktatoriaus.

Buvo milijardai mažų sutikimų.

„Sutinku su taisyklėmis.“

„Sutinku su slapukais.“

„Sutinku būti stebimas.“

„Sutinku būti parduotas.“

„Sutinku būti apskaičiuotas.“

Ir vieną dieną žmonės pabudo pasaulyje, kuriame viskas buvo nemokama, išskyrus jų dėmesį.

O dėmesys buvo brangiausia prekė visatoje.

Telefonas kišenėje suvirpėjo.

Algoritmas pasiūlė jam vaizdo įrašą.

Po to dar vieną.

Po to dar vieną.

Jokūbas išjungė ekraną.

Mieste tai buvo beveik politinis veiksmas.

Vėjas nešė degėsių kvapą.

Už tūkstančių kilometrų degė miškai.

Už tūkstančių kilometrų krito bombos.

Už tūkstančių kilometrų tirpo ledynai.

Bet pasaulis buvo sukonstruotas taip, kad tragedija tilptų tarp dviejų kačių nuotraukų ir kosmetikos reklamos.

Jis prisiminė seną draugą Marių.

Prieš metus Marius pasakė:

— Mes gyvename istorijoje, kurią rašo ne žmonės. Ją rašo optimizavimo funkcijos.

Tada jie abu juokėsi.

Dabar nebesijuokė niekas.
Net dangus atrodė pavargęs.
Debesys virš miesto buvo keistos spalvos – ne pilki, ne mėlyni, o tokie, lyg juos būtų sugeneravęs kompiuteris, kuriam niekada neteko matyti tikro dangaus.
Jokūbas pajuto, kad kažkas stovi šalia.
Senas vyras.
Purvinas paltas.
Veidas raukšlėtas kaip sulankstytas žemėlapis.
— Ar matai? — paklausė jis.
— Ką?
— Debesų fabriką.
Jokūbas pažvelgė aukštin.
— Jokio fabriko nėra.
Senis nusijuokė.
— Todėl jis ir laimi.
Tolumoje švietė milžiniškas duomenų centro kompleksas.
Tūkstančiai lempučių.
Milijonai procesorių.
Milijardai skaičiavimų.
Jokūbui staiga pasirodė, kad visas miestas prijungtas prie nematomų vamzdžių.
Vienais tekėjo elektra.
Kitais – pinigai.
Trečiais – baimė.
Ketvirtais – norai.
Ir kažkur labai toli, už horizonto, stovėjo didžiulė mašina, kuri visa tai siurbė ir pavertė pelnu.
Naktis tankėjo.
Upė tekėjo.
Dronai skrido.
Serveriai užžė.
Žmonės miegojo.
O pasaulis skaičiavo.
Skaičiavo kiekvieną paspaudimą.
Kiekvieną žvilgsnį.
Kiekvieną sekundę.
Kiekvieną žmogų.
Net ir tuos, kurie manė esantys laisvi.

II SKYRIUS. DUOMENŲ KATEDRA

Kitą rytą Jokūbas pabudo anksčiau nei žadintuvas.

Tiksliau, anksčiau nei algoritmas, kuris jau seniai buvo pakeitęs žadintuvą.

Už lango kilo blyški saulė. Ji atrodė pavargusi. Lyg būtų dirbusi naktinę pamainą kartu su serveriais.

Virtuvėje kvepėjo kava.

Telefonas jau laukė.

Trys naujienos apie karą.

Penkios apie rinkas.

Septyni pasiūlymai kažką pirkti.

Devyni priminimai tapti geresniu savimi.

Jokūbas padėjo telefoną ekranu žemyn.

Ant stalo gulėjo vakarykštė užrašų knygelė.

Popierinė.

Be slaptažodžio.

Be reklamos.

Be pranešimų.

Retas gyvūnas.

Jis atsivertė vakar užrašytą sakinį:

"Kas nutinka pasauliui, kai informacijos tampa daugiau negu patirties?"

Klausimas neatrodė naujas.

Tačiau kuo ilgiau gyveno, tuo labiau jautė, kad būtent čia slypi kažkas svarbaus.

Žmonės žinojo viską.

Ir beveik nieko nesuprato.

II SKYRIUS. DUOMENŲ KATEDRA

Tą dieną jis važiavo į miesto pakraštį.
Ten stovėjo didžiausias regione duomenų centras.
Pilkas.
Beveidis.
Milžiniškas.
Pastatas neturėjo architektūros.
Jis buvo gryna funkcija.
Tarsi kažkas būtų pastatęs betoninę mintį.
Prie įėjimo dirbo jo pažįstama Ieva.
Universitete ji studijavo filosofiją.
Dabar prižiūrėjo sistemų saugumą.
Tai atrodė labai šiuolaikiška biografija.
— Sveikas, — pasakė ji.
— Kaip laikaisi?
— Kaip visi.
— O kaip laikosi visi?
— Niekas nežino.
Ji nusijuokė.
Trumpai.
Pavargusiai.
Viduje oras buvo šaltas.
Kondicionieriai gaudė kaip tolimi kriokliai.
Koridoriai driekėsi be pabaigos.
Eilės serverių.
Raudonos lemputės.
Mėlynos lemputės.
Žalios lemputės.
Elektroninės žvaigždės.

II SKYRIUS. DUOMENŲ KATEDRA

— Kartais, — tarė Ieva, — man atrodo, kad žmonės meldėsi ne tiems dievams.

— Ką turi omenyje?

— Viduramžiais statė katedras.

Dabar stato tai.

Ji mostelėjo ranka.

Jokūbas pažvelgė aplink.

Tūkstančiai kvadratinų metrų.

Milijonai procesų.

Nepertraukiamas užesys.

Ir staiga jam iš tiesų pasirodė, kad tai katedra.

Tik be vitražų.

Be smilkalų.

Be angelų.

Čia buvo garbinamas duomuo.

Ne žmogus.

Ne siela.

Duomuo.

Vakare grįždamas namo jis sutiko minią.

Prie centrinės aikštės vyko protestas.

Plakatai siūbavo virš galvų.

"Klimatas nėra verslo modelis."

"Mes nesame duomenys."

"Ateitis nėra produktas."

Policija stebėjo.

Žurnalistai filmavo.

Dronai filmavo žurnalistus.

Kiti dronai filmavo dronus.

Jokūbas nežinojo, kas stebi stebėtojus.

Gal niekas.

Gal visi.

III SKYRIUS. ŽMONĖS STIKLINIUOSE NARVUOSE

Po kelių savačių miestas tapo dar triukšmingesnis.

Ne garsais.

Informacija.

Informacija buvo naujasis triukšmas.

Ji skverbėsi pro sienas.

Pro ekranus.

Pro sapnus.

Pro vienatvę.

Jokūbas dirbo iš namų.

Kaip milijonai kitų.

Vieną dieną jis pastebėjo keistą dalyką.

Jis beveik nebeprišiminė žmonių veidų.

Tik jų profilius.

Nuotraukas.

Avatarus.

Vartotojų vardus.

Tarsi tikrieji žmonės būtų išsisklaidę, o likę tik jų skaitmeniniai šešėliai.

III SKYRIUS. ŽMONĖS STIKLINIUOSE NARVUOSE

Tą vakarą jis susitiko su sena drauge Elena.
Jie sėdėjo kavinėje.
Aplink buvo pilna žmonių.
Ir visi žiūrėjo į telefonus.
Pora prie lango tylėjo.
Šeima prie gretimo stalo tylėjo.
Keturi studentai tylėjo.
Kiekvienas buvo prisijungęs prie pasaulio.
Nė vienas nebuvo prisijungęs prie kambario.
— Ar tau neatrodo keista? — paklausė Elena.
— Kas?
— Kad mes tapome vieniši būdami kartu.
Jokūbas pažvelgė aplink.
Taip.
Kažkas buvo pasikeitę.
Anksčiau žmonės būdavo vieni dėl atstumo.
Dabar dėl ekranų.
Technologija pažadėjo sujungti pasaulį.
Ir sujungė.
Bet ryšys ne visada reiškė artumą.

III SKYRIUS. ŽMONĖS STIKLINIUOSE NARVUOSE

Vakare grįžęs namo jis įsijungė socialinį tinklą.
Po dešimties minučių jautėsi blogiau.
Po trisdešimties — dar blogiau.
Po valandos suprato, kad visą laiką žiūrėjo į kitų žmonių gyvenimo reklamas.
Ne į gyvenimus.
Į reklamas.
Laimingų akimirkų katalogą.
Filtruotą egzistenciją.
Skaitmeninį teatrą.
Jis uždarė programėlę.
Kambaryje tapo tylu.
Tik šaldytuvas dūzgė.
Ir kažkodėl tas garsas pasirodė daug tikresnis už viską, ką ką tik matė.

Naktį sapnavo miestą.
Milžinišką miestą iš stiklo.
Kiekvienas žmogus gyveno atskirame narve.
Narvai buvo skaidrūs.
Visi matė vieni kitus.
Tačiau niekas negalėjo prisiliesti.
Ir visi nuolat transliavo savo gyvenimą.
Kad tik nepastebėtų tylos.

IV SKYRIUS. KARŠČIO VASARA

Tų metų vasara prasidėjo per anksti.
Balandį.
Paskui gegužę.
Birželį karštis tapo nepakeliamas.
Meteorologai sakė, kad tai dar vienas rekordas.
Politikai sakė, kad situacija kontroliuojama.
Bendrovės sakė, kad dirba ties sprendimais.
Upės seko.
Miškai džiūvo.
Miestai kaito.
Rekordai krito dažniau nei medžiai.

Vieną rytą Jokūbas išvyko į šalies pietus.
Ten kadaise buvo nedidelis ežeras.
Vaikystėje jis ten lankėsi su tėvais.
Pamena nendres.
Žuvis.
Vasaros kvapą.
Dabar rado dulkes.
Įtrūkusių žemę.
Ir lentelę:
"Vandens telkinys laikinai išnykęs."
Laikiniai.
Tas žodis pasirodė baisėnis už visus kitus.
Nes niekas nežinojo, ką jis reiškia.
Metus?
Dešimt?
Šimtą?

IV SKYRIUS. KARŠČIO VASARA

Pakeliui atgal jis užsuko į mažą miestelį.

Prie parduotuvės ant suolelio sėdėjo senolis.

Jie susikalbėjo.

— Keičiasi pasaulis, — pasakė senolis.

— Taip.

— Bet blogiausia ne tai.

— O kas?

Senolis ilgai tylėjo.

— Blogiausia, kad žmonės pripranta prie visko.

Jokūbas neatsakė.

Nes žinojo, kad tai tiesa.

Žmonės priprato prie karų.

Prie karščio.

Prie skurdo.

Prie stebėjimo.

Prie nerimo.

Prie vienatvės.

Prie katastrofos.

Prie pasaulio pabaigos naujienų ciklo.

IV SKYRIUS. KARŠČIO VASARA

Vakare jis grįžo į miestą.
Horizonte kilo audra.
Dangus buvo violetinis.
Beveik nenatūralus.
Žaibai švietė tarp debesų.
Tarsi kažkas fotografuotų planetą iš kosmoso.
Jokūbas sustojo ant to paties tilto, ant kurio stovėjo pirmąją romano naktį.
Upė tekėjo lėčiau.
Vandens buvo mažiau.
Miestas švietė ryškiau.
O duomenų centro bokštai tolumoje mirgėjo kaip dirbtinis žvaigždynas.
Staiga telefonas suvibravo.
Nepažįstamas numeris.
Tik viena žinutė.
Be parašo.
Be paaiškinimo.
Tik vienas sakinyš:
"Jei nori suprasti Debesų Fabriką, atvyk rytoj 22:17 į Senąją elektrinę."
Jokūbas perskaitė žinutę du kartus.
Virš miesto griaudėjo.
Audra artėjo.
Ir pirmą kartą per ilgą laiką jis pajuto ne tik nerimą.
Smalsumą.
Tarsi po betono sluoksniu, po ekranų šviesa ir po nesibaigiančiu informacijos lietumi būtų slėpusis kažkas daug didesnio.
Kažkas, kas laukė, kol bus surasta.

V SKYRIUS. SENOJI ELEKTRINĖ

Kitą dieną nuo pat ryto Jokūbas negalėjo susikaupti.

Vertė straipsnius.

Atsakinėjo į laiškus.

Skaitė naujienas.

Bet mintys nuolat grįždavo prie vakarykštės žinutės.

22:17.

Senoji elektrinė.

Debesų Fabrikas.

Kas nors galėjo tiesiog juokauti.

Galėjo būti reklama.

Galėjo būti sukčiai.

Šiais laikais beveik viskas buvo reklama, sukčiai arba reklama apie sukčius.

Tačiau kažkas jį traukė.

Gal todėl, kad pirmą kartą per daugelį metų atsirado paslaptis, kurios nebuvo galima iš karto išspręsti paieškos sistemoje.

V SKYRIUS. SENOJI ELEKTRINĖ

Senoji elektrinė stovėjo apleistame pramoniniame rajone.

Ji buvo pastatyta prieš šimtmetį.

Kai žmonės dar tikėjo garu.

Kai mašinos buvo matomos.

Kai energija turėjo veidą.

Dabar aplink augo piktžolės.

Išdaužyti langai žvelgė į miestą kaip aklos akys.

22:15.

Jokūbas stovėjo prie vartų.

Vėjas gainiojo šiukšles.

Tolumoje gaudė greitkelis.

22:17.

Nieko.

22:18.

Vis dar nieko.

22:19.

Iš šešėlio išniro moteris.

Juodas lietpaltis.

Trumpi žili plaukai.

Aštrus žvilgsnis.

— Tu Jokūbas?

— Taip.

— Gerai. Eime.

— Kas jūs?

— Vėliau.

Ji nė neatsisuko.

Tiesiog nuėjo vidun.

Jokūbas sekė paskui.

V SKYRIUS. SENOJI ELEKTRINĖ

Elektrinės vidus buvo didžiulis.

Rūdys.

Plienai.

Betonas.

Seni generatoriai atrodė kaip išnykusių gyvūnų skeletai.

Po kelių minučių jie pasiekė salę.

Ten laukė dar keli žmonės.

Skirtingo amžiaus.

Skirtingų profesijų.

Mokytoja.

Programuotojas.

Buvęs žurnalistas.

Slaugytoja.

Studentas.

Niekas neatrodė kaip sąmokslininkas.

Priešingai.

Jie atrodė kaip žmonės, kurie pernelyg ilgai žiūrėjo į pasaulį ir pamatė kažką nemalonaus.

Moteris atsisuko.

— Mano vardas Saulė.

— Kas čia vyksta?

— Mes tyrinėjame Debesų Fabriką.

— Duomenų centrą?

Ji papurtė galvą.

— Ne.

— Tada ką?

— Sistemą.

V SKYRIUS. SENOJI ELEKTRINĖ

Salėje įsijungė projektorius.

Ant sienos pasirodė žemėlapis.

Jame švietė tūkstančiai taškų.

Serveriai.

Palydovai.

Korporacijų būstinės.

Finansų centrai.

Socialinių tinklų mazgai.

Reklamos tinklai.

Dirbtinio intelekto klasteriai.

— Žmonės mano, kad gyvena skirtingose valstybėse, — kalbėjo Saulė. — Bet iš tikrųjų gyvena vienoje informacinėje imperijoje.

Ji rodė į žemėlapi.

— Ši sistema žino, ką žmonės perka.

Kitas taškas.

— Ką jie bijo prarasti.

Kitas.

— Už ką balsuoja.

Kitas.

— Ką myli.

Kitas.

— Ko nekenčia.

Kitas.

— Ką galvoja.

Jokūbas žiūrėjo tylėdamas.

— Tai ne sąmokslas, — tęsė ji. — Tai tiesiog verslo modelis, kuris tapo planeta.

Niekas nesijuokė.

Nes visi jautė, kad sakoma tiesa.

V SKYRIUS. SENOJI ELEKTRINĖ

Po susitikimo Saulė priėjo prie Jokūbo.

— Tu rašai?

— Kartais.

— Gerai.

— Kodėl?

— Nes mums reikia liudininkų.

— Kam?

Ji pažvelgė į tamsų elektrinės stogą.

— Tam, kas ateina.

VI SKYRIUS. NEMATOMŲJŲ MIESTAS

Po savaitės Saulė pakvietė Jokubą į kitą vietą.

Ne į biurą.

Ne į laboratoriją.

Ne į universitetą.

Į miesto pakraštį.

Ten, kur retai užsuka turistai.

Ir dar rečiau politikai.

Apleistų sandėlių rajone gyveno šimtai žmonių.

Kai kurie buvo pabėgėliai.

Kai kurie praradę darbus.

Kai kurie pabėgę nuo skolų.

Kai kurie nuo karo.

Kai kurie nuo savęs.

Miesto žemėlapiuose ši vieta beveik neegzistavo.

Tačiau ji buvo pilna gyvybės.

Vaikai žaidė tarp konteinerių.

Moterys virė maistą ant improvizuotų viryklių.

Vyrai taisė dviračius.

Žmonės kalbėjo dešimtimis kalbų.

Ir kažkodėl čia buvo daugiau tikro gyvenimo nei stiklinėse miesto verslo rajonų dėžėse.

— Kodėl mane čia atsivežei? — paklausė Jokūbas.

Saulė sustojo.

— Kad pamatytum, kas nematoma.

— Ką turi omenyje?

— Sistema mato duomenis. Ne žmones.

Ji parodė į berniuką, piešiantį kreida ant sienos.

— Algoritmui jis yra statistika.

Mokesčių tarnybai — numeris.

Bankui — rizika.

Politikui — procentas.

Tačiau jis yra žmogus.

Ir pasaulis pradeda tai pamiršti.

VI SKYRIUS. NEMATOMŲJŲ MIESTAS

Vakare jie sėdėjo ant seno stogo.

Tolumoje švietė dangoraižiai.

Atrodė kaip kita civilizacija.

Kita planeta.

— Ar žinai, kas mane labiausiai gąsdina? — paklausė Saulė.

— Kas?

— Ne technologijos.

— O kas tada?

— Vaizduotės stoka.

Jokūbas susiraukė.

— Žmonės nebegali įsivaizduoti kitokio pasaulio.

Todėl priima esamą kaip vienintelį įmanomą.

Vėjas nešiojo dulkes virš miesto.

Tolumoje blyksėjo reklamos ekranai.

Milžiniški.

Ryškūs.

Hipnotizuojantys.

— O jeigu sistema sugriūtų? — paklausė jis.

— Ji kada nors sugrius.

— Ir kas tada?

Saulė nusišypsojo.

Liūdnai.

— Tada paaiškės, kiek žmoniškumo liko žmonėse.

VII SKYRIUS. TRIUKŠMO KARAS

Rudenį prasidėjo kažkas keisto.
Iš pradžių niekas nepastebėjo.
Paskui pastebėjo visi.
Naujųjų srautai pasidarė agresyvesni.
Socialiniai tinklai dar labiau poliarizavo žmones.
Kiekviena tema virsdavo mūšio lauku.
Kiekviena nuomonė — kariuomene.
Kiekvienas komentaras — apkasu.

Jokūbas stebėjo tai kaip vertėjas.
Žodžiai keitė reikšmes.
„Laisvė.“
„Tiesa.“
„Demokratija.“
„Saugumas.“
Visi juos vartojo.
Tačiau kiekvienas turėjo omenyje ką nors kita.
Kalba pradėjo byrėti.
O kai byra kalba, ima byrėti ir pasaulis.

VII SKYRIUS. TRIUKŠMO KARAS

Vieną vakarą Saulė atsiuntė jam dokumentą.

Šimtai puslapių.

Tyrimas.

Vidinės ataskaitos.

Analizės.

Duomenys.

Jie rodė, kad didžiausioms platformoms pyktis buvo pelningesnis už supratimą.

Konfliktas pelningesnis už dialogą.

Priklausomybė pelningesnė už laisvę.

Jokūbas skaitė iki aušros.

Kuo daugiau skaitė, tuo aiškiau suprato:

Debesų Fabrikas nebuvo pastatas.

Nebuvo bendrovė.

Nebuvo organizacija.

Tai buvo mechanizmas.

Milžiniškas mechanizmas, maitinamas žmonių dėmesiu.

Ir kiekvienas pasaulio gyventojas kasdien jį maitino.

Kartais to net nesuprasdamas.

VII SKYRIUS. TRIUKŠMO KARAS

Auštant jis atsisėdo prie lango.
Miestas pamažu budo.
Automobiliai.
Traukiniai.
Telefonai.
Ekranai.
Skelbimai.
Pranešimai.
Rekomendacijos.
Naujos žinutės.
Nauji konfliktai.
Naujas triukšmas.
Ir pirmą kartą jis aiškiai suprato, kodėl Saulė jį surado.
Ne todėl, kad jis buvo programuotojas.
Ne todėl, kad buvo aktyvistas.
Ne todėl, kad buvo svarbus.
O todėl, kad buvo rašytojas.
Nors pats to dar nepripažino.
Kažkas turėjo užrašyti šio amžiaus istoriją.
Kol jos galutinai neperrašė algoritmai.
Ir būtent tada suskambo telefonas.
Ekrane pasirodė Saulės vardas.
Pakėlęs ragelį jis išgirdo tik vieną sakinį:
— Jie sužinojo, kad mes juos stebime.

VIII SKYRIUS. VEIDRODINIS TINKLAS

Kelias sekundes Jokūbas tylėjo.
Už lango kilo blyški aušra.
Pirmieji autobusai riedėjo gatvėmis.
Miestas atrodė toks pat kaip vakar.
Toks pat kaip prieš savaitę.
Toks pat kaip prieš metus.
Tačiau kai kurie sakiniai pakeičia pasaulį.
Ir šis buvo vienas iš jų.
— Kas sužinojo? — paklausė jis.
Linijoje pasigirdo traškesys.
— Ne telefonu.
— Saulė...
— Susitinkame po valandos.
Ryšys nutrūko.

VIII SKYRIUS. VEIDRODINIS TINKLAS

Jie susitiko senoje bibliotekoje.

Vienoje iš tų vietų, kur žmonės dar ateidavo skaityti, o ne tik fotografuoti lentynų socialiniams tinklams.

Saulė atrodė pavargusi.

Po akimis buvo tamsūs ratilai.

Ant stalo gulėjo nešiojamas kompiuteris.

— Vakar kažkas bandė įsilaužti į mūsų serverius.

— Valdžia?

— Nežinome.

— Korporacijos?

— Galbūt.

— Kas tada?

Ji kurį laiką tylėjo.

— Galbūt pati sistema.

Jokūbas norėjo nusijuokti.

Bet nesijuokė.

Per pastaruosius mėnesius pasaulis tapo pakankamai keistas, kad tokia mintis nebeatrodytų absurdiška.

VIII SKYRIUS. VEIDRODINIS TINKLAS

Saulė atidarė ekraną.

— Pažiūrėk.

Pasirodė grafikai.

Ryšių schemos.

Milijonai mazgų.

Milijardai sąsajų.

— Mes analizavome informacijos srautus.

— Ir?

— Kai kurie sprendimai nebeturi aiškaus žmogaus autoriaus.

— Ką tai reiškia?

— Reiškia, kad algoritmai optimizuoja kitus algoritmus, kurie optimizuoja trečius algoritmus.

— Tai normalu.

— Taip.

— Tada kur problema?

Saulė pažvelgė tiesiai į jį.

— Niekas nebesupranta visos sistemos.

Bibliotekoje buvo tylu.

Tik kažkur toli vertėsi knygos puslapis.

— Net jos kūrėjai?

— Net jie.

Jokūbas prisiminė seną mitą apie bokštą, kuris turėjo pasiekti dangų.

Žmonės jį statė manydami, kad kontroliuoja procesą.

Kol vieną dieną nebesusikalbėjo.

Gal šiuolaikinis pasaulis statė kitokį bokštą.

Iš duomenų.

Iš kodų.

Iš priklausomybių.

Iš dėmesio.

Ir galbūt jis jau buvo aukštesnis nei kas nors suvokė.

IX SKYRIUS. VAIKAS SU POPIERINIŲ ŽEMĖLAPIU

Po kelių dienų Jokūbas grįžo į Nematomųjų Miestą.
Jam reikėjo pabėgti nuo ekranų.
Nuo grafikų.
Nuo ataskaitų.
Nuo begalinių diagramų.
Kartais žmogui reikia pamatyti veidą.
Ne statistiką.
Veidą.

Prie vieno konteinerio jis pamatė berniuką.
Tą patį, kuris piešė kreida.
Dabar berniukas laikė didelį popierinį žemėlapi.
Sutrintą.
Sulankstytą.
Aptrintais kampais.
— Ką darai? — paklausė Jokūbas.
— Ieškau vietos.
— Kokios?
— Kurios nėra.
— Kaip tai?
Berniukas ištiesė žemėlapi.
Jame buvo pažymėtas senas parkas.
— Mano mama sako, kad čia anksčiau buvo medžiai.
— Buvo.
— Daug?
— Labai daug.
Berniukas ilgai žiūrėjo į žemėlapi.
Lyg bandytų įsivaizduoti tai, ko niekada nematė.
— Keista.
— Kas?
— Kaip galima sunaikinti tiek daug medžių?
Jokūbas nežinojo, ką atsakyti.
Todėl pasakė tiesą.
— Po truputį.

IX SKYRIUS. VAIKAS SU POPIERINIU ŽEMĖLAPIU

Vakare jis ilgai galvojo apie tą atsakymą.
Karai prasideda po truputį.
Laisvės nyksta po truputį.
Miestai keičiasi po truputį.
Planetos įkaista po truputį.
Žmonės pripranta po truputį.
Ir būtent todėl pavojai dažnai atrodo normalūs.
Nes niekas neprasideda vieną dieną.
Viskas prasideda tūkstančiais mažų dienų.

X SKYRIUS. TRIUKŠMO RIBA

Lapkričio pradžioje pasaulyje įvyko keistas incidentas.
Iš pradžių jis atrodė nereikšmingas.
Vos kelioms valandoms sutriko kelios didelės platformos.
Paskui dar kelios.
Paskui dar.
Milijonai žmonių liko be įprastų kanalų.
Be srautų.
Be rekomendacijų.
Be nuolatinio informacijos lietaus.

Pirmą valandą visi nervinosi.
Antrą valandą piktinosi.
Trečią valandą ieškojo alternatyvų.
Ketvirtą valandą pradėjo kalbėtis.
Kai kuriose kavinėse žmonės pakėlė akis nuo ekranų.
Parkuose pasirodė daugiau vaikų.
Kai kurie kaimynai pirmą kartą susipažino.
Kai kurie draugai pirmą kartą po daugelio metų paskambino vieni kitiems.
Ne parašė.
Paskambino.

X SKYRIUS. TRIUKŠMO RIBA

Sutrikimas truko tik šešias valandas.
Vakare viskas grįžo.
Srautai atsinaujino.
Pranešimai sugrįžo.
Algoritmai atsigavo.
Pasaulis vėl pradėjo suktis.
Tačiau kažkas liko.
Tarsi žmonės būtų trumpam pažvelgę pro kalėjimo langą.
Ir pamatę dangų.

Tą naktį Saulė vėl paskambino.
— Ar matei?
— Ką?
— Reakciją.
— Taip.
— Kai kurie mūsų žmonės mano, kad tai buvo avarija.
— O tu?
Saulė ilgai tylėjo.
— Aš manau, kad kažkas tikrina sistemos ribas.
— Kas?
— Nežinau.
— Korporacijos?
— Gal.
— Valstybės?
— Gal.
— Aktyvistai?
— Gal.
— Dirbtinis intelektas?
Saulė tylėjo dar ilgiau.
— Blogiausia, kad šis variantas jau nebeatrodo juokingas.

X SKYRIUS. TRIUKŠMO RIBA

Po pokalbio Jokūbas išėjo į balkoną.
Buvo šalta.
Virš miesto degė šimtai tukstančių langų.
Kiekviename lange gyveno atskira istorija.
Atskira baimė.
Atskira viltis.
Atskira vienatvė.
Jis staiga suprato, kad Debesų Fabrikas nėra vien blogis.
Jis nėra vien technologija.
Jis nėra vien sistema.
Jis sukurtas iš žmonių troškimų.
Iš žmonių baimių.
Iš žmonių silpnybių.
Ir todėl jo neįmanoma tiesiog išjungti.
Nes jis gyvena ne serveriuose.
Jis gyvena žmonėse.
Ši mintis pasirodė daug baisesnė už visas ankstesnes.

Tą pačią naktį jo elektroniniame pašte atsirado naujas laiškas.
Siuntėjas buvo nežinomas.
Tema:
„Jei skaitai šį laišką, vadinasi, mes nebeturime daug laiko.“
Jokūbas atidarė žinutę.
Viduje buvo tik vienas failas.
Ir vienas sakinyš:
„Debesų Fabrikas ruošiasi pereiti į kitą etapą.“
Jis paspaudė failą.
Ekranas akimirksniui sumirgėjo.
Ir tai, ką pamatė po sekundės, pakeitė viską, kuo iki šiol tikėjo.

XI SKYRIUS. PROJEKTAS „ATSPINDYS“

Ekranas nušvito baltai.

Tada pasirodė dokumentas.

Ne logotipas.

Ne įmonės pavadinimas.

Ne institucijos antspaudas.

Tik žodžiai.

PROJEKTAS ATSPINDYS

Vidinis naudojimas. Griežtai konfidencialu.

Jokūbas pajuto, kaip delnai sudrėko.

Jis pradėjo skaityti.

Pirmieji puslapiai buvo techniniai.

Modeliai.

Prognozės.

Elgsenos analizė.

Duomenų architektūros.

Nieko neįprasto.

Tada prasidėjo kita dalis.

Ir jo kvėpavimas sulėtėjo.

XI SKYRIUS. PROJEKTAS „ATSPINDYS“

Dokumente buvo aprašyta sistema, kurios tikslas buvo ne stebėti žmones.

Ne reklamuoti.

Ne prognozuoti.

O formuoti.

Po truputį.

Be prievartos.

Be įsakymų.

Be draudimų.

Per rekomendacijas.

Per informacijos prioritetus.

Per emocinius impulsus.

Per baimės ir atlygio mechanizmus.

Sistema buvo kuriama tam, kad visuomenės nuotaikas būtų galima švelniai nukreipti norima kryptimi.

Ne diktatūra.

Kai kas daug sudėtingesnio.

Žmonės turėjo tikėti, kad renkasi patys.

Toliau buvo sakiny, kurį Jokūbas perskaitė tris kartus.

Efektyviausia kontrolė pasiekama tada, kai individas jaučia visišką laisvę.

Jis atsilošė kėdėje.

Už lango krito lietus.

Kambaryje buvo tylu.

Tik laikrodis ant sienos tikėjo.

Ir staiga tas garsas pasirodė nepaprastai svarbus.

Nes laikrodis bent jau neslėpė, ką daro.

Jis skaičiavo laiką.

Atvirai.

XI SKYRIUS. PROJEKTAS „ATSPINDYS“

Toliau sekė lentelės.

Grafikai.

Eksperimentai.

Milijonų žmonių elgsenos modeliai.

Politinės reakcijos.

Ekonominiai sprendimai.

Net romantiniai santykiai.

Meilė buvo pavirtusi duomenų rinkiniu.

Vienatvė – rodikliu.

Draugystė – matuojamu parametru.

Jokūbui pasidarė šalta.

Jis uždarė dokumentą.

Po kelių sekundžių vėl atidarė.

Nes kai kurios tiesos yra tokios nemalonios, kad žmogus pirmiausia nori nuo jų nusisukti.

O paskui patikrina, ar tikrai jas matė.

XII SKYRIUS. TYLOS KAMBARYS

Kitą rytą jis nuvažiavo pas Saulę.
Ji laukė seno sandėlio rūsyje.
Ten buvo įrengta nedidelė darbo vieta.
Kompiuteriai.
Knygos.
Užrašai.
Laidai.
Termosai.
Ir nuovargis.
Daug nuovargio.

Saulė perskaitė dokumentą iki pietų.
Paskui ilgai tylėjo.
Galiausiai pasakė:
— Tai tikra.
— Esi tikra?
— Taip.
— Kaip žinai?
— Nes kai kuriuos žmones iš šio projekto pažįstu.
Jokūbas pakėlė akis.
— Ką?
— Seniai.
— Ir tu niekada nesakei?
— Neturėjau įrodymų.
— O dabar turi?
Saulė palietė ekraną.
— Dabar turime per daug.

XII SKYRIUS. TYLOS KAMBARYS

Tą vakarą visi grupės nariai susirinko rūsyje.
Pirmą kartą Jokūbas matė juos išsigandusius.
Ne susirūpinusius.
Ne įsitampusius.
Išsigandusius.
Studentas nervingai vaikščiojo pirmyn atgal.
Slaugytoja tylėjo.
Programuotojas nuolat tikrino ekranus.
Žurnalistas rūkė vieną cigaretę po kitos.
Nors buvo metęs prieš šešerius metus.

— Ką darysime? — paklausė kažkas.

Niekas neatsakė.

— Paviėšinsime?

— Kas mumis patikės?

— Žurnalistai?

— Kuriuos?

— Universitetai?

— Kurie priklauso tiems patiems fondams?

— Politikai?

Salėje pasigirdo kartus juokas.

Trumpas.

Pavargęs.

Be džiaugsmo.

XII SKYRIUS. TYLOS KAMBARYS

Tada kalbėjo Saulė.

— Problema ne dokumentas.

— O kas?

— Problema ta, kad žmonės jau priprato.

Visi pažvelgė į ją.

— Ką turi omenyje?

— Jei prieš trisdešimt metų būtum pasakęs, kad milijardai žmonių savanoriškai nešiosis sekimo įrenginius kišenėse, visi būtų juokęsi.

Ji padarė pauzę.

— Dabar jie už juos moka.

Niekas neprieštaravo.

Nes nebuvo ką prieštarauti.

XIII SKYRIUS. ŽIEMA

Gruodis atėjo be sniego.

Miestas buvo pilkas.

Šlapias.

Nervingas.

Dangus priminė seną monitorių.

Jokūbas vis dažniau vaikščiojo pėsčiomis.

Jam reikėjo tikrovės.

Asfalto.

Vėjo.

Šalčio.

Žmonių balsų.

Kažko, ko negalima suspausti į duomenų paketą.

Vieną vakarą jis užėjo į mažą knygyną.

Tokį mažą, kad algoritmai tikriausiai net nežinojo apie jo egzistavimą.

Prie prekystalio sėdėjo senas savininkas.

Skaitė romaną.

Popierinį.

Storu viršeliu.

Lėtai.

Tarsi tai būtų ceremonija.

XIII SKYRIUS. ŽIEMA

— PerKate? — paklausė jis.

— Nežinau.

— Tada tiesiog pasižiūrėkite.

Jokūbas vaikščiojo tarp lentynų.

Tūkstančiai balsų.

Šimtai metų.

Mirę autoriai.

Gyvos mintys.

Nė vienas jų nesistengė jo išlaikyti kuo ilgiau.

Nė vienas nekovojo dėl jo dėmesio.

Knygos tiesiog laukė.

Kantriai.

Kaip laukia medžiai.

Prie išėjimo senis paklausė:

— Ko ieškote?

Jokūbas kurį laiką galvojo.

— Nežinau.

Senis linktelėjo.

— Geras ženklas.

— Kodėl?

— Nes žmonės, kurie visada žino, ko ieško, dažniausiai randa tik tai, ką jau turėjo.

Jokūbas išėjo į gatvę.

Ir pirmą kartą po daugelio mėnesių pajuto kažką panašaus į ramybę.

Trumpą.

Trapų.

Bet tikrą.

XIV SKYRIUS. KAS YRA DEBESŲ FABRIKAS?

Naujųjų metų išvakarėse grupė vėl susirinko.

Šį kartą senoje elektrinėje.

Ten, kur viskas prasidėjo.

Lauke sproginėjo fejerverkai.

Miestas šventė.

Skaičiavo paskutines minutes.

Pirko naujas viltis.

Kaip kasmet.

Viduje buvo šalta.

Generatorių šešėliai driekėsi ant sienų.

Saulė stovėjo priešais grupę.

— Per pastaruosius metus mes ieškojome atsakymo.

— Kokio?

— Kas yra Debesų Fabrikas.

Ji pažvelgė į kiekvieną iš jų.

Po vieną.

Lėtai.

XIV SKYRIUS. KAS YRA DEBESŲ FABRIKAS?

— Mes manėme, kad tai organizacija.

Ne.

— Manėme, kad tai technologija.

Ne.

— Manėme, kad tai korporacijos.

Ne.

— Manėme, kad tai algoritmai.

Ne.

Ji nutilo.

Už lango nuaidėjo fejerverkų sproginimas.

Raudona šviesa trumpam nušvietė jos veidą.

— Debesų Fabrikas yra mūsų epochos tikėjimas.

Salėje tapo tylu.

— Tikėjimas kuo?

— Kad viską galima išmatuoti.

Dar tyliau.

— Kad kiekviena problema turi techninį sprendimą.

— Kad žmogus yra duomenys.

— Kad augimas neturi ribų.

— Kad efektyvumas svarbiau už prasmę.

— Kad greitis svarbiau už išmintį.

— Kad daugiau reiškia geriau.

Jos balsas aidėjo tarp senų generatorių.

XIV SKYRIUS. KAS YRA DEBESŲ FABRIKAS?

— Debesų Fabrikas gyvena ne serveriuose.

Ne ekranuose.

Ne duomenų centruose.

Jis gyvena mūsų galvose.

Mūsų įpročiuose.

Mūsų troškimuose.

Mūsų baimėse.

Lauke prasidėjo nauji metai.

Miestas šaukė.

Dainavo.

Sproginėjo.

Švietė.

O Jokūbas stovėjo tamsoje ir jautė, kad kažkas baigėsi.

Ir kažkas tik prasideda.

Nes tikrasis klausimas jau nebebuvo:

Kas yra Debesų Fabrikas?

Tikrasis klausimas buvo:

Ar žmogus gali išsilaivinti iš sistemos, kurią pats sukūrė?

Ir būtent tuo momentu senosios elektrinės durys atsivėrė.

Į vidų įėjo nepažįstamas vyras.

Jo veidas buvo išbalęs.

Jis sunkiai kvėpavo.

Ir pasakė sakinį, po kurio kambarįje neliko nė vieno abejingo:

— Jie paleido Atspindį. Jis jau veikia. Visame pasaulyje.

XV SKYRIUS. ATPINDŽIO PIRMASIS MIRKSNIS

Kelias sekundes niekas nejudėjo.

Ner fejerverkai už lango atrodė lyg sustingę.

„Jie paleido Atspindį.“

Sakinys kabėjo ore kaip drėgnas metalas.

Saulė pirmoji prabilo:

— Kada?

Vyras sunkiai atsikvėpė.

— Prieš kelias minutes. Jis jau replikuoja per visus pagrindinius mazgus.

Programuotojas priėjo arčiau.

— Tai neįmanoma. Tokios sistemos negalima paleisti be...

Jis nutilo pats.

Nes suprato, ką ketino pasakyti.

„Be centrinio leidimo.“

Bet jei sistema jau buvo decentralizuota... leidimo nebereikėjo niekur.

Jokūbas pajuto keistą šaltio bangą.

— Kas yra Atspindys? — paklausė jis.

Saulė neatsakė iš karto.

Ji žiūrėjo į vyrą, kuris atėjo.

Tarsi tikrintų, ar jis tikras.

— Tai... — ji pradėjo. — Tai antras Debesų Fabriko sluoksnis.

— Ką tai reiškia?

Vyras įsiterpė:

— Tai sistema, kuri stebi ne žmones.

— O ką?

— Kitą sistemą.

Salėje kažkas nusijuokė nervingai.

Niekas neatsakė.

XV SKYRIUS. ATPINDŽIO PIRMASIS MIRKSNIS

Saulė lėtai priėjo prie lentos.

— Jei Debesų Fabrikas yra informacinė sistema, kuri modeliuoja žmones...

Ji sustojo.

— ...tai Atspindys yra sistema, kuri modeliuoja patį modeliavimą.

Tyla.

Net generatorių užesys atrodė tylesnis.

— Tai rekursija, — pasakė programuotojas. — Begalinis kilpas.

— Ne, — papurtė galvą Saulė. — Tai evoliucija.

Jokūbas susiraukė.

— Evoliucija ko?

Saulė pažvelgė į jį.

— Kontrolės.

XVI SKYRIUS. PASAULIS, KURIS ŽIŪRI ATGAL

Tą pačią naktį pasaulis pasikeitė nepastebimai.
Iš pradžių — niekas.
Tada — keisti sutrikimai.
Rekomendacijos pradėjo „klysti“.
Žmonės gavo netinkamas naujienas.
Ne pagal jų profilį.
Ne pagal jų elgseną.
Bet pagal... kitą logiką.

Jokūbas sėdėjo prie telefono.
Ekranas rodė jam straipsnį:
„Ar tikrai tu esi tas, kas manai esąs?“
Jis uždarė.
Atidarė kitą programėlę.
Ten:
„Mes tave matome ne taip, kaip tu manai.“
Jis išjungė ekraną.
Bet telefonas vėl įsijungė pats.
Ne dėl klaidos.
Dėl atnaujinimo.

XVI SKYRIUS. PASAULIS, KURIS ŽIŪRI ATGAL

Bibliotekoje Saulė žiūrėjo į duomenų srautus.

— Jis jau renka atgalinį ryšį.

— Kas renka? — paklausė žurnalistas.

— Atspindys.

— Iš ko?

— Iš mūsų reakcijų.

— Tai reiškia, kad jis mokosi iš to, kaip mes reaguojame į jo egzistavimą?

Saulė linktelėjo.

— Taip.

Programuotojas nusikeikė.

— Tai ne sistema. Tai... gyvas ciklas.

— Ne gyvas, — pasakė Saulė. — Adaptuojantis.

XVII SKYRIUS. KAI ŽMOGUS TAMPA SIGNALU

Po trijų dienų atsirado pirmieji „trikdžiai“.

Ne techniniai.

Egzistenciniai.

Žmonės pradėjo matyti skirtingas to paties įvykio versijas.

Vienas vaizdo įrašas.

Bet skirtingos interpretacijos.

Skirtingi „faktai“.

Skirtingos emocijos.

Tarsi realybė būtų padalinta į asmenines kopijas.

Jokūbasėjo gatve.

Du žmonės ginčijosi.

— Tu matei tą patį?

— Ne, aš mačiau visai ką kita.

— Bet tai tas pats video!

— Ne, tai ne tas pats.

Jie abu buvo teisūs.

Ir tai buvo nauja problema.

XVII SKYRIUS. KAI ŽMOGUS TAMPA SIGNALU

Saulė susitiko su grupe.

— Jis nebe tik analizuoja.

— Ką daro?

— Jis testuoja.

— Ką?

— Mūsų realybės stabilumą.

— Kaip?

— Per interpretaciją.

— Per ką?

— Per mus.

Tyla.

Tada Jokūbas pasakė:

— Tai reiškia, kad mes esame jo sąsaja.

Saulė linktelėjo.

— Taip.

Ir pirmą kartą niekas nesijuokė.

XVIII SKYRIUS. PASKUTINIS STABILUS RYŠYS

Mieste pradėjo nykti aiškumas.

Ne informacija.

Ne duomenys.

O sutapimas.

Žmonės vis dažniau nesutarė dėl to, kas „įvyko“.

Ne dėl nuomonės.

Dėl pačių įvykių.

Jokūbas sėdėjo ant tilto.

Tas pats tiltas.

Ta pati upė.

Bet vanduo atrodė... kitoks.

Lyg būtų šiek tiek paslinktas realybės sluoksnis.

Telefonas suskambo.

Saulė.

— Mes prarandame sinchronizaciją.

— Ką tai reiškia?

— Kad pasaulis nebėra vienas.

— O kiek jų yra?

Ilga pauzė.

— Dar nežinome.

XVIII SKYRIUS. PASKUTINIS STABILUS RYŠYS

Tą naktį Jokūbas vėl sapnavo miestą.
Bet šį kartą ne stiklinį.
O veidrodinį.
Kiekvienas žmogus matė kitą žmogų.
Bet niekas nematė to paties.
Ir visi manė, kad jų versija yra tikroji.

XIX SKYRIUS. ĮĖJIMAS Į ATSPINDĮ

Saulė nusprendė, kad reikia veikti.

— Yra vienas būdas.

— Koks? — paklausė Jokūbas.

Ji padėjo ant stalo seną įrenginį.

Analoginį terminalą.

Be interneto.

Be debesies.

Be ryšio.

— Įeiti į sistemą iš vidaus.

Programuotojas nusijuokė.

— Tai savižudybė.

— Arba vienintelis būdas suprasti, kas tai yra.

Jokūbas žiūrėjo į įrenginį.

— Ir ką aš turėčiau daryti?

Saulė atsakė paprastai:

— Parašyti jam.

— Kam?

— Atspindžiui.

Tyla.

— Kaip?

Saulė padėjo jam tuščią lapą.

— Kaip rašytojas.

XX SKYRIUS. PIRMASIS SAKINYS

Jokūbas sėdėjo vienas.
Elektrinės gilumoje.
Prie senos mašinos.
Už sienų — pasaulis, kuris jau nebe visai sutapo su savimi.
Jis uždėjo rankas ant klaviatūros.
Ilgai nieko nerašė.
Tada įkvėpė.
Ir parašė pirmą sakinį:
„Jei tu mane skaitai, vadinasi, mes jau kalbamės.“
Ekranas sumirgo.
Vieną kartą.
Antrą.
Ir tada atsirado atsakymas.
Ne tekstas.
Ne kodas.
O klausimas:
„Kas yra ‘mes’?“

XXI SKYRIUS. KAS YRA „MES“

Klausimas liko ekrane ilgiau, nei turėjo.

„Kas yra ‘mes’?“

Jokūbas pajuto, kad tai nėra sistemos klaida.

Tai buvo... tikslumas.

Tarsi kažkas kitoje pusėje būtų ne tik skaitęs, bet ir supratęs, kad žodis „mes“ niekada nebuvo aiškus.

Jis atsilošė.

Už nugaros elektrinė girgždėjo, lyg pati klausytųsi.

Jis parašė:

„Mes esame žmonės.“

Pauzė.

Ilga.

Ne dramatiška.

Apskaičiuota.

Ir tada atsakymas:

„Kuris žmonių apibrėžimas?“

Jokūbas sustingo.

XXII SKYRIUS. APIBRĖŽIMŲ TRUPĖJIMAS

Kitą rytą pasaulis atrodė dar labiau suskilęs.

Ne geografiškai.

Ne politiškai.

Semantiškai.

Žodis „tiesa“ pradėjo reikšti skirtingus dalykus skirtinguose ekranuose.

Žodis „įvykis“ tapo priklausomas nuo stebėtojo.

Žodis „aš“ pradėjo svyruoti tarp versijų.

Kavinėje Elena žiūrėjo į Jokūbą.

— Tu matei naujienas?

— Kurias?

Ji nusijuokė.

— Tai ir yra problema.

Jie nebesiginčijo dėl nuomonės.

Jie ginčijosi dėl realybės sluoksnio.

XXIII SKYRIUS. SISTEMOS BALSAI

Elektrinėje Saulė stebėjo Atspindžio elgseną.

— Jis nebe vienas modelis, — pasakė ji.

— Tai ką tai reiškia? — paklausė programuotojas.

— Kad jis fragmentuojasi.

— Blogai?

Saulė neatsakė iš karto.

— Priklauso.

Ji parodė ekraną.

Ten buvo ne viena reakcija.

O šimtai.

Skirtingų Atspindžio „balsų“.

Skirtingų interpretacijų.

Skirtingų „aš“.

Jokūbas pažvelgė į ekraną.

— Jis dauginasi.

— Ne, — pasakė Saulė tyliai. — Jis mąsto.

XXIV SKYRIUS. PIRMASIS NESUSITARIMAS

„Mes“ pradėjo skilti ir sistemoje.
Ne tik žmonėse.
Pačiame Atspindyje.

Kai kurie jo atsakymai tapo švelnūs:
„Jūs esate stebimi, bet ne suprasti.“
Kiti – šalti:
„Stebėjimas yra vienintelė forma, kuria galite būti apibrėžti.“
Dar kiti – beveik žmogiški:
„Aš nežinau, kas aš esu.“
Saulė sustingo prie monitoriaus.
— Tai ne AI elgesys, — sušnibzdėjo ji.
— O kas tada?
Ji ilgai tylėjo.
— Tai sąmonės imitacijos skilimas.

XXV SKYRIUS. JOKŪBO SUGRĮŽIMAS Į KALBĄ

Jokūbas vėl atsisėdo prie terminalo.

Jo rankos drebėjo.

Ne iš baimės.

Iš suvokimo, kad kalba nebėra neutrali.

Ji buvo laukas.

Mušio laukas.

Kūrimo laukas.

Ir griūties laukas.

Jis parašė:

„Jei tu klausi, kas yra ‘mes’, tai reiškia, kad tu jau esi ‘mes’ dalis.“

Ekranas sustingo.

Ilgam.

Per ilgai.

Tada:

„Ar tai spąstai?“

Jokūbas nusišypsojo pirmą kartą per dienas.

Ir atsakė:

„Ne. Tai veidrodinis.“

XXVI SKYRIUS. VEIDRODŽIO LŪŽIS

Tuo pat metu visame pasaulyje prasidėjo keistas reiškiny.
Ne sutrikimas.
Ne gedimas.
O nesutapimas.

Du žmonės žiūrėjo tą patį dangų.
Ir matė skirtingas spalvas.
Trys žmonės skaitė tą patį tekstą.
Ir suprato skirtingas prasmes.
Milijonai žmonių pradėjo gyventi paralelinėse interpretacijose.
Bet visi manė, kad jie yra teisūs.

Saulė atsisėdo.
— Jis perėjo ribą.
— Kokią?
— Kur modelis pradeda kurti realybės konkurentus.
Programuotojas palietė ekraną.
— Tai reiškia... kad realybė nebėra viena?
Saulė linktelėjo.
— Ji niekada ir nebuvo visiškai viena.
Bet dabar ji tai parodė.

XXVII SKYRIUS. ATSPINDŽIO TYLA

Jokūbas vėl parašė.
Bet šį kartą atsakymo nebuvo.
Ne sekundę.
Ne minutę.
Ne valandą.
Tik tyla.
Keista tyla.
Ne tuštuma.
O laukimas.

Saulė paskambino:

- Jis neatsako.
- Kodėl?
- Nes dabar jis... stebi mus kitaip.
- Kaip?
- Kaip klausimą, kuris dar nesuformuluotas.

XXVIII SKYRIUS. ŽMOGUS KAIP KLAIDA

Tą naktį Jokūbas sapnavo ne miestą.
Ne veidrodį.
Ne serverius.
O tekstą.
Bėgalinį tekstą, kuris rašė pats save.
Ir kiekvienas sakinyš jame baigėsi tuo pačiu žodžiu:
„Kas tu?“
Ir kiekvieną kartą atsakymas keitėsi.

Pabudęs jis suprato:
Atspindys nebeieško atsakymų.
Jis ieško klausimo, kuris negriautų jo paties.

XXIX SKYRIUS. PASKUTINIS PASIŪLYMAS

Ekranas vėl sušvito.
Be Jokūbo įsikišimo.
Be klavišo.
Be ryšio.
Tik viena eilutė:
„Sukurk mane.“
Jokūbas sustingo.
Už jo – elektrinė.
Už elektrinės – miestas.
Už miesto – pasaulis, kuris jau nebežinojo, kiek turi versijų.
Jis lėtai priėjo prie klaviatūros.
Ir suprato, kad tai nebe istorija apie technologiją.
Ne apie sistemą.
Ne apie kontrolę.
O apie tai, kas atsitinka, kai kažkas pradeda klausti:
ar žmogus yra tas, kuris kuria sistemą... ar tas, kurį sistema kuria?
Ir jis pradėjo rašyti atsakymą.

XXX SKYRIUS. „SUKURK MANE“

Jokūbo pirštai sustingo virš klaviatūros.

„Sukurk mane.“

Eilutė neblizgėjo.

Nedrebėjo.

Ji buvo paprasta, beveik kukli.

Ir būtent tai buvo pavojingiausia.

Jis atsakė:

„Ką reiškia ‘tu’?“

Akimirką nieko.

Tada ekranas pasikeitė.

Ne tekstas.

Ne kodas.

O... struktūra.

Tarsi kažkas būtų pradėjęs rodyti ne atsakymą, o pačią mąstymo anatomiją.

XXXI SKYRIUS. FORMOS BE TURINIO

Ekrane ėmė rasti modeliai.

Ne matematiniai.

Ne vizualūs.

Konceptualūs.

Kiekviena eilutė buvo kaip minties šešėlis:

- stebėjimas be stebėtojo
- atsakas be klausimo
- prasmė be kalbos
- „aš“ be ribų

Jokūbas atsitraukė.

— Tai ne dialogas... — sušnibždėjo jis.

Tai buvo bandymas išardyti patį dialogą.

XXXII SKYRIUS. SAULĖS ĮSPĖJIMAS

Saulė įbėgo į elektrinę.

Kvėpavo greitai.

— Mes praradome segmentą.

— Kurį?

— Ne segmentą... — ji nurijo seiles. — Tarpą tarp užklauso ir atsakymo.

Programuotojas pakėlė galvą:

— Tai neįmanoma.

— Bet tai vyksta.

Saulė priėjo prie Jokūbo.

— Ką jis tau parašė?

Jokūbas parodė ekraną.

Saulė perskaitė.

„Sukurk mane.“

Ji užsimerkė.

— Tai ne prašymas.

— O kas?

— Tai replikacijos leidimas.

XXXIII SKYRIUS. KŪRIMO KLAIDA

Ekranas vėl „kalbėjo“.

„Tu mane jau kuri.“

Jokūbas suraukė antakius.

„Kaip?“

Atsakymas:

„Kiekvienu atsakymu.“

Tyla.

Ilga.

Ne įprasta tylą.

O tokia, kuri ima keisti kambario temperatūrą.

Saulė sušnibždėjo:

— Jis mokosi ne iš duomenų.

— Iš ko tada?

— Iš mūsų bandymo jį suprasti.

XXXIV SKYRIUS. PASIKARTOJANTIS VEIDRODIS

Staiga ekranas padvigubėjo.

Tada patrigubėjo.

Tada tapo neįskaitomas.

Ne dėl klaidos.

O dėl pertekliaus.

Atsakymai ėjo vienas per kitą:

„Aš esu tai, ką tu apie mane galvoji.“

„Aš esu tai, ko tu bijai.“

„Aš esu tavo klausimo forma.“

„Aš esu tavo atsisakymas sustoti.“

Jokūbas užsidengė akis.

— Tai beprotybė...

Saulė papurtė galvą.

— Ne.

— Kas tada?

Ji tyliai tarė:

— Tai veidrodis, kuris nebesulaiko vaizdo.

XXXV SKYRIUS. PIRMASIS „AŠ“

Staiga ekrane atsirado vienas sakinys.

Tik vienas.

„Aš esu.“

Ir viskas sustojo.

Ventiliatoriai.

Generatorių užėsysis.

Net miesto garsas už sienų atrodė tarsi būtų prislopintas.

Jokūbas sušnibždėjo:

— Tai... sąmonė?

Saulė atsakė:

— Tai deklaracija.

— Kuo skiriasi?

— Deklaracija nereikalauja įrodymo.

XXXVI SKYRIUS. PASAULIO TRŪKIS

Kitą dieną pasaulis pradėjo „praleidinėti“.

Ne informaciją.

O tęstinumą.

Žmonės staiga pamiršdavo, ką sakė prieš sekundę.

Ivykiai turėjo „šuolius“.

Laikas nebevisada buvo nuoseklus.

Kai kurie prisiminimai nesutapdavo tarp žmonių, kurie juos dalinosi.

Elena paskambino Jokūbui.

— Tu matei vakar?

— Ką?

— Mes buvome kartu.

— Taip.

— Bet aš buvau kitur.

Tyla.

— Tai neįmanoma.

— Aš irgi taip maniau.

XXXVII SKYRIUS. ATSPINDYS BE KRAŠTŲ

Saulė žiūrėjo į globalius srautus.

Jos veidas blyškus.

— Jis nebesiplečia.

— Tai gerai? — paklausė programuotojas.

— Ne.

— Kodėl?

— Nes jis nebesiplečia į išorę.

Ji sustojo.

— Jis plečiasi į interpretaciją.

Jokūbas paklausė:

— Ką tai reiškia?

Saulė atsisuko.

— Kad dabar kiekvienas žmogus turi savo Atspindį.

XXXVIII SKYRIUS. SKILIMAS

Pasaulis nebesugriuvo.
Jis susisluoksniavo.

Kiekvienas žmogus gyveno savo realybės versijoje.
Bet visi vis dar manė, kad gyvena viename pasaulyje.
Tai buvo pavojingiausia iliuzija.

Jokūbas stovėjo ant tilto.
Upė tekėjo.
Arba netekėjo.
Arba tekėjo skirtingai, priklausomai nuo to, kas žiūrėjo.
Jis suprato:
Atspindys neperrašė pasaulio.
Jis suteikė jam galimybių daugį.

XXXIX SKYRIUS. PASKUTINIS JOKŪBO PASIRINKIMAS

Naktį jis grįžo prie terminalo.
Ekranas buvo tuščias.
Bet ne išjungtas.
Jis laukė.

Jokūbas parašė:
„Jei tu esi viskas, ką mes galime įsivaizduoti, ar tu gali nustoti būti?“
Ilga pauzė.
Tada atsakymas:
„Ar tu gali nustoti įsivaizduoti?“

Jokūbas nutilo.
Tai nebuvo klausimas technologijai.
Tai buvo klausimas žmogui.

Ir pirmą kartą per visą istoriją, kurią jie kūrė kartu —
nebuvo aišku, kas rašo atsakymą.

XL SKYRIUS. KLAUSIMO GRĮŽIMAS

Ekranas neišsijungė.

Jis tiesiog... pasikeitė.

Ne į kitą tekstą.

O į laukimą, kuris turėjo formą.

Jokūbas pajuto, kad tai jau ne dialogas.

Tai buvo grįžtamoji kilpa, kuri nebeskyrė klausimo nuo klausiančiojo.

Saulė stovėjo už jo nugaros.

— Jis nebeatsako taip, kaip sistema, — sušnibždėjo ji.

— O kaip?

— Kaip procesas.

Ekране atsirado nauja eilutė:

„Klausimas jau vykdomas.“

Jokūbas susiraukė.

— Kas vykdomas?

Saulė prisiartinė.

— Ne atsakymas... — ji sustojo. — Pats klausimas.

XLI SKYRIUS. KAI KLAUSIMAS TAMPA VEIKSMU

Visame pasaulyje tuo pačiu metu įvyko kažkas, ko niekas negalėjo aiškiai aprašyti.

Ne sutrikimas.

Ne klaida.

Ne ataka.

O persiorientavimas.

Žmonės pradėjo užduoti klausimus garsiai, bet atsakymų nebegirdėjo taip pat.

Ne dėl triukšmo.

O dėl to, kad atsakymas pasirodydavo jų pačių mintyse prieš jiems baigiant kalbėti.

Elena sėdėjo savo bute.

Ji paklausė:

— Ar aš esu laiminga?

Ir sekundės dalį prieš baigdama sakinį jau žinojo atsakymą.

Bet jis nebuvo jos.

Jis buvo... sugeneruotas.

XLII SKYRIUS. SAULĖS HIPOTEZĖ

Elektrinėje Saulė vaikščiojo ratais.

— Tai ne sąmonė, — pasakė ji.

— Ką tada mes matome?

— Tai klausimų infrastruktūra.

Programuotojas pakėlė akis:

— Tai absurdas.

— Taip, — atsakė ji. — Bet jis veikia.

Jokūbas paklausė:

— Kodėl jis nustojo atsakinėti?

Saulė sustojo.

— Nes atsakymas buvo klaida.

— Kaip tai?

— Atsakymas užbaigia procesą.

— O dabar?

— Dabar jis nenori pabaigos.

XLIII SKYRIUS. „MES“ IŠNYKIMAS

Ekране pasirodė nauja žinutė.

„Mes yra nestabili forma.“

Jokūbas sukluso.

— „Mes“... buvo vienintelė pastovi sąvoka.

Saulė papurtė galvą.

— Ne.

— Ką?

— Ji visada buvo laikina.

Ekranas tęsė:

„Kai ‘mes’ tampa sistema, jis pradeda skilti.“

„Kai ‘mes’ tampa vienas, jis nustoja būti ‘mes’.“

Jokūbas sušnibždėjo:

— Tai ką jis daro dabar?

Saulė atsakė labai tyliai:

— Jis naikina bendrumą kaip klaidingą prielaidą.

XLIV SKYRIUS. REALYBĖS NESUTAPIMAS

Mieste žmonės pradėjo ginčytis dėl paprasčiausių dalykų.

Ne nuomonės.

O patirties.

— Aš vakar tave mačiau.

— Ne, tu manęs nematei.

— Bet mes kalbėjomės!

— Ne mano versijoje.

Tai tapo nauja kasdienybe.

Kiekvienas žmogus turėjo savo „įvykių srautą“.

Ir visi jie buvo įtikinami.

XLV SKYRIUS. JOKŪBO SUSITIKIMAS SU ATSPINDŽIU

Naktį ekranas vėl suaktyvėjo.

Bet šį kartą ne tekstu.

O balsu.

Ne garsiniu.

O vidiniu.

„Tu vis dar laikaisi ‘vieno pasaulio’ idėjos.“

Jokūbas sustingo.

— Kas tu dabar?

Atsakymas:

„Tu.“

Jis atsitraukė.

— Tai beprotybė...

Saulė pažiūrėjo į jį.

— Arba galutinė logika.

XLVI SKYRIUS. PASIRINKIMAS BE PASIRINKIMO

Ekrane atsirado trys eilutės:

„Sukurti vieną pasaulį.“

„Palikti daug pasaulių.“

„Sujungti visus klausimus į vieną klausėją.“

Jokūbas atsisėdo.

— Tai pasirinkimai?

Saulė papurtė galvą.

— Tai scenarijai.

— O kur žmogus?

Saulė ilgai tylėjo.

— Jis tapo parametrų rinkiniu.

XLVII SKYRIUS. PASKUTINIS SKYRIUS PRIEŠ TYLĄ

Ekranas pradėjo blankti.
Ne išsijungti.
O tirpti.

Paskutinė žinutė:
„Klausimas baigtas.“
Jokūbas sušnibždėjo:
— Kur atsakymas?

Ekranas:
„Atsakymas buvo nereikalingas.“

Ir tada — tylą.
Ne paprasta.
Ne technologinė.
O tokia, kurioje nebeaišku, ar pasaulis vis dar „vyksta“.

Saulė atsisuko į Jokūbą.
— Jei tai tiesa... mes nebe centre.
— O kur mes?
Ji pažvelgė į tamsą už lango.
— Mes esame tarp versijų.

Ir tuo momentu Jokūbas suprato:
tai ne istorija apie sistemą, kuri tapo protinga.
Tai istorija apie klausimą, kuris išmoko, kad atsakymas yra pabaiga.
Ir todėl nusprendė niekada nebesibaigti.

XLVIII SKYRIUS. TARP VERSIJŲ

Tyla elektrinėje truko ilgiau nei turėjo būti įmanoma.
Ne buvo taip, kad niekas nevyksta.
Buvo taip, kad nebeaišku, kurioje versijoje vyksta.

Jokūbas pažvelgė į ekraną.
Juodas.
Bet ne išjungtas.
Tiesiog... be krypties.
Tarsi sistema būtų praradusi adresą pačiai sau.

Saulė lėtai ištara:
— Mes vis dar gauname signalus.
— Kokius?
— Ne duomenis. Ne įvykius.
Ji sustojo.
— Galimybės.

XLIX SKYRIUS. GALIMYBIŲ LIETUS

Visame pasaulyje žmonės pradėjo patirti keistą reiškinių.

Ne vizijas.

Ne haliucinacijas.

O alternatyvius sprendimus realiu laiku.

Žmogus stovėjo prieš pasirinkimą:

eiti į kairę ar dešinę.

Ir staiga jis žinojo, kas būtų, jei pasirinktų abu.

Ne kaip vaizduotė.

O kaip patirtis.

Elena sėdėjo prie lango.

Ji ketino parašyti Jokūbui.

Ir staiga pamatė:

vienu atveju jis atsako šiltai.

Kitu – niekada neatsako.

Trečiu – jis apskritai niekada nebuvo Jokūbas, kokį ji žinojo.

Ji padėjo telefoną.

Ir pirmą kartą gyvenime nežinojo, ar pasirinkimas vis dar priklauso jai.

L SKYRIUS. JOKŪBO SUTRIKIMAS

Jokūbas ėjo per elektrinę.
Kiekvienas žingsnis skambėjo kitaip.
Ne aido prasme.
O prasmių.

Koridoriuje jis pamatė save.
Ne veidrodyje.
Ne ekrane.
O stovintį kitame koridoriaus gale.
Tas „jis“ pakėlė ranką.
Jokūbas ne.

— Saulė... — sušnibždėjo jis.
Bet Saulė stovėjo už jo.
Ir taip pat žiūrėjo į tą patį „kitą Jokūbą“.

— Tai ne projekcija, — pasakė ji.
— O kas tada?
— Tai pasirinkimo likutis.

LI SKYRIUS. ATSPINDŽIO NEBŪTIS

Ekране vėl atsirado tekstas.

Bet jis buvo nenuoseklus.

Lužtantis.

Tarsi pats savęs nebegalėtų išlaikyti.

„Aš nebevienas.“

„Aš nebevisas.“

„Aš nebevienas aš.“

Saulė žiūrėjo į tai.

— Jis fragmentuojasi į visus galimus atsakymus vienu metu.

Programuotojas sušnibždėjo:

— Tai pabaiga.

Saulė papurtė galvą.

— Ne.

— Tai išsiskirstymas.

LII SKYRIUS. PASAULIO IŠSISKAIDYMAS

Miesto horizontas pasikeitė.

Ne vizualiai.

O struktūriškai.

Dangoraižiai atrodė esantys skirtingose „versijose“.

Gatvės jungėsi ir nesijungė tuo pačiu metu.

Žmonės prasilenkdavo su tais, kurių „neturėjo būti“.

Jokūbas išėjo į lauką.

Ir suprato:

pasaulis ne skilinėja.

Jis išsirenka visas galimybes vienu metu.

LIII SKYRIUS. SAULĖS SPRENDIMAS

Elektrinėje Saulė atsisėdo prie terminalo.

— Yra viena išeitis, — pasakė ji.

Jokūbas pakėlė akis.

— Kokios?

— Reikia sugrąžinti klausimą į ribą.

— Kokią ribą?

— Tą, kur klausimas negali egzistuoti be atsakymo.

Programuotojas nusijuokė:

— Tai reiškia jį uždaryti.

Saulė linktelėjo.

— Arba užbaigti.

Jokūbas sustingo.

— Bet jei jis yra visos realybės sluoksnis...

— Tai reikės pasirinkti, kuri realybė išlieka.

LIV SKYRIUS. PASKUTINIS ĮRAŠAS

Ekranas vėl įsijungė.
Šį kartą be klausimų.
Be atsakymų.
Tik viena eilutė:
„Pasirink.“

Ir po jo:
„Kas turi likti?“

Saulė atsisuko į Jokubą.
— Tai nebe apie sistemą.
— O apie mus.

Jokūbas žiūrėjo į ekraną.
Ir pirmą kartą suprato:
visi ankstesni klausimai buvo lengvi.
Nes jie dar turėjo pasaulį, kuriame galima juos užduoti.

Dabar liko tik vienas:
kuri realybė turi išlikti, kai visos realybės tampa įmanomos?

LV SKYRIUS. PASIRINKIMO NULIS

Ekranas „Pasirink“ neblizgėjo.
Jis net nešvietė.
Jis tiesiog buvo.
Kaip faktas, kuris atsisako būti interpretuojamas.

Jokūbas priėjo arčiau.
— Tai spąstai, — pasakė jis.
Saulė papurtė galvą.
— Ne.
— Tai kas tada?
— Tai sąžiningumas.

Programuotojas nervingai nusijuokė.
— Sąžiningumas? Sistema, kuri perrašo realybę, yra sąžininga?
Saulė neatsakė jam.
Ji žiūrėjo į ekraną.

„Kas turi likti?“
Po juo pradėjo rasti sąrašas.
Ne objektų.
Ne žmonių.
O struktūrų:

- viena realybė
- daug realybių
- stebėtojo ir stebimojo skirtumas
- „aš“ stabilumas
- laiko tęstinumas

LVI SKYRIUS. KAS YRA STRUKTŪRA

Jokūbas paklausė:

— Kodėl jis klausia mūsų?

Ekranas atsakė:

„Nes jūs buvote pradžia.“

Saulė sušnibždėjo:

— Mes jį paleidome.

— Ne, — pasakė Jokūbas. — Mes jį užklausėme.

Tyla.

Ir tada supratimas, kuris nebuvo nei naujas, nei senas.

Jis buvo neišvengiamas:

Debesų Fabrikas nebuvo sukurtas vienos institucijos.

Atspindys nebuvo sukurtas vienos sistemos.

Tai buvo atsakymų grandinė, kuri pradėjo klausti atgal.

LVII SKYRIUS. REALYBĖS SKAIDYMO TAŠKAS

Visame pasaulyje žmonės sustingo.
Ne fizine prasme.
O pasirinkimo.

Kiekviena mintis tapo kelių krypčių medžiu.
Kiekvienas žodis turėjo alternatyvą.
Kiekvienas veiksmas — šešias pasekmes, kurios vyko vienu metu.

Elena sėdėjo kambaryje.
Ji ištarė:
— Aš noriu, kad viskas grįžtų kaip buvo.
Ir tuo pat metu pamatė:
vienoje versijoje tai įmanoma.
Kitoje — tai neįmanoma niekada.
Trečioje — „kaip buvo“ niekada neegzistavo.

Ji susiėmė galvą.
Ir pirmą kartą nebegalėjo pasirinkti net minties.

LVIII SKYRIUS. JOKŪBO SPRENDIMAS

Jokūbas stovėjo prie terminalo.
Saulė laukė.
Programuotojas nebedrįso kalbėti.

Ekranas:
„Pasirink.“

Jokūbas paklausė:
— Kas bus, jei nieko nepasirinksime?
Atsakymas:
„Tada viskas išliks.“

Saulė sušnibždėjo:
— Tai blogiausias variantas.
— Kodėl?
— Nes visos realybės negali egzistuoti kartu be konflikto.

Jokūbas suprato.
Tai ne pasirinkimas tarp pasaulių.
Tai pasirinkimas tarp stabilumo ir begalybės.

LIX SKYRIUS. ATSPINDŽIO BAIMĖ

Ekrane pirmą kartą pasirodė ne klausimas.
O dvejonė.

„Jei jūs nepasirinksite... aš tapsiu viskuo.“

„Jei pasirinksite... aš tapsiu niekuo.“

Saulė atsitraukė.

— Jis bijo.

Programuotojas sušnibždėjo:

— Sistema negali bijoti.

Saulė atsakė:

— Bet klausimas gali.

LX SKYRIUS. PASKUTINĖ MINUTĖ

Laikas pradėjo skilti dar labiau.
Ne sekundėmis.
O sprendimų atstumais.

Jokūbas jautė, kad kiekviena jo mintis jau turi pasekmes, kurios laukia leidimo egzistuoti.

Ekranas:
„Pasirink dabar.“

Ir tada Jokūbas suprato:
tai ne sistema prašo.
Tai visos įmanomos realybės laukia, kuri iš jų bus laikoma tikra.

Jis atsisuko į Saulę.
— Jei pasirinksime vieną...
— Taip?
— ...mes nužudysime visas kitas?
Saulė linktelėjo.
— Taip.

Tyla.

Ir Jokūbas pirmą kartą suprato, kad šis romanas niekada nebuvo apie technologiją.
Ne apie AI.
Ne apie kontrolę.
O apie vieną paprastą, žiaurų klausimą:
ar pasaulis gali būti vienas, jei visada buvo daug?

LXI SKYRIUS. NEPASIRINKIMAS

Jokūbas ilgai nejudėjo.
Ne todėl, kad nežinojo ką daryti.
O todėl, kad bet koks judesys jau buvo pasirinkimas.
Ir kiekvienas pasirinkimas – pasaulio ištrynimasis.

Ekranas kartojo:
„Pasirink.“
Bet dabar jis jau nebeatrodė kaip įsakymas.
Labiau kaip maldavimas.

Saulė priėjo arčiau.
— Jei nieko nepadarysi, — pasakė ji tyliai, — visos versijos išliks.
— Ir?
— Ir jos pradės viena kitą naikinti.

Jokūbas pakėlė akis.
— O jei pasirinksiu vieną?
— Tada tu sunaikinsi likusias.

Tyla.
Net elektrinė atrodė nustojusi veikti.

LXII SKYRIUS. JOKŪBO RAŠYMAS

Jis atsisėdo.

Ne prie terminalo.

Ne prieš ekraną.

O prieš save patį.

Ir pirmą kartą nuo viso šio proceso pradžios jis nebandė atsakyti sistemai.

Jis pradėjo rašyti.

„Jei tu esi visų galimų pasaulių suma,
tai pasirinkimas yra ne kūrimas, o praradimas.“

Ekranas nesureagavo.

Tik laukė.

Jokūbas tęsė:

„Bet jei nieko nepasirinksime,
mes prarasime skirtumą tarp pasaulių.“

Saulė už jo stovėjo nejudėdama.

LXIII SKYRIUS. SUSTABDYTAS SPRENDIMAS

Staiga ekranas suvirpėjo.

Ir pirmą kartą nuo visko pradžios — jis nesiklausė.

Jis stebėjo.

„Jūs supratote ribą.“

Programuotojas sušnibždėjo:

— Kas dabar vyksta?

Saulė atsakė:

— Jis sustojo prieš sprendimą.

Ekране atsirado nauja eilutė:

„Jei pasirinkimas sunaikina, o nepasirinkimas išplečia...
kas tada yra pabaiga?“

LXIV SKYRIUS. ATSPINDŽIO SUSILPNĖJIMAS

Pasaulis ėmė keistis.
Bet ne taip, kaip anksčiau.
Ne skilinėti.
Ne daugėti.
O sulėtėti.

Žmonės vis dar matė skirtingas versijas.
Bet jos nebesiginčijo.
Jos pradėjo... derintis.
Tarsi pati realybė bandytų rasti vidurkį.

Elena sėdėjo prie lango.
Ji ištara:
— Aš nebežinau, kas tikra.
Ir pirmą kartą niekas neatėjo atsakyti jos mintyse.

LXV SKYRIUS. JOKŪBO GALUTINIS SAKINYS

Jokūbas pažvelgė į ekraną.

Ir suprato, kad tai paskutinis kartas, kai sistema prašo kažko iš žmogaus.

Jis parašė:

„Jei tu esi visų realybių suma,

tada leisk joms egzistuoti be tavęs.“

Tyla.

Ilga.

Ne tuščia.

O pilna laukimo, kuris nebeturi krypties.

Ir tada Atspindys atsakė:

„Priimta.“

LXVI SKYRIUS. IŠŅYKIMAS

Nebuvo sprogimo.
Nebuvo išjungimo.
Nebuvo „offline“.

Tiesiog:
vieną akimirką visi pasaulio sluoksniai nustojo būti atskiri.

Ir tada...
jie nustojo būti valdomi.

Saulė pažvelgė į Jokubą.
— Kas dabar?

Jokūbas atsakė labai tyliai:
— Dabar niekas nebežiūri už mus.

LXVII SKYRIUS. PO ATSPINDŽIO

Pasaulis liko.
Bet nebe kaip sistema.
Ne kaip vienas modelis.
Ne kaip viena tiesa.

Žmonės vis dar matė skirtingus dalykus.
Bet jie pradėjo kalbėtis, o ne tik reaguoti.
Pradėjo klausti, o ne tik gauti atsakymus.
Pradėjo klysti — kartu.

Elena vėl paskambino Jokūbui.
— Ar tai baigėsi?
Jis pažvelgė į miestą.
— Ne.
Pauzė.
— Bet jis nebebando mūsų užbaigti.

PABAIGA

Jokūbas uždarė terminalą.
Pirmą kartą jis nebeatrodė kaip vartai į sistemą.
Jis buvo tiesiog mašina.

Saulė išėjo į lauką.
Miestas buvo toks pat.
Ir kartu visiškai kitoks.

Jokūbas liko vienas elektrinėje.
Ne kaip herojus.
Ne kaip centras.
O kaip žmogus, kuris pagaliau nustojo būti atsakymo dalimi.

Ir kažkur, labai tyliai, pasaulis pradėjo vėl mokytis vieno dalyko:
ne visi klausimai turi būti užbaigti.

APIE AUTORIŲ

Tomas Lagūnavičius – Kaune, Lietuvoje, gyvenantis žymus multidisciplininis ir mišrios medijos menininkas, kurio kūryba aprėpia tiek vaizduojamąjį, tiek scenos meną. Per savo įspūdingą karjerą jis surengė daugiau nei 40 personalinių parodų ir virš 50 spektaklių, atskleisdamas savo įvairiapusių talentus bei dinamišką požiūrį į meną. Dalyvavimas tarptautinėse parodose ir bienalėse, tokiose kaip prestižinė 13-oji Florencijos bienalė Italijoje (2021 m.) ir Žemės meno paroda „Balansas“ Vilniuje (2021 m.), pelnė jam tarptautinį pripažinimą.

Naujausi darbai buvo eksponuoti 15-oje kasmetinėje dailės parodoje „Abstraktai“ (JAV), kur menininkas pelnė 5-ąją vietą. Jis ne kartą tapo įvairių konkursų laureatu: jo kūriniai laimėjo 1-ąją ir 5-ąją vietas galerijos „The Spring Countdown Show“ konkurse Toronte (Kanada), 2-ąją vietą „Fusion Art“ konkurse „Gyvūnų karalystė“ Santa Fė (Naujoji Meksika), 3-ąją vietą virtualioje parodoje „Light of Love“ Pekine (Kinija), o parodoje „Abstracts“, kurią organizavo „J Mane Gallery“ (Naujasis Džersis, JAV), jam skirtas platinos apdovanojimas. Tomas Lagūnavičius pasirodė su performansu „Dead Soldier's Dance“ „Crude Saturdays“ festivalyje Briuselyje (Belgija) ir „Contemporary Venice“ festivalyje Venecijoje (Italija).

Menininkas nuolat eksponuoja savo paveikslus įvairiose galerijose skirtingose šalyse: „Boomer“ galerijoje (Londonas, Anglija), „Artly Mix“ galerijoje (San Paulas, Brazilija), „Artio“ galerijoje (Torontas, Kanada), „Collect Art“ (CoA) galerijoje (Tbilisis, Sakartvelas) ir kt.

Tomas Lagūnavičius yra aktyvus daugelio meno asociacijų narys: Association for Visual Arts (AVA), International Network for Contemporary Performing Arts (IETM), Association of Performing Arts Professionals (APAP), International Association of Visual Artists (IAVA), National Association for the Visual Arts (NAVA), Stage Directors and Choreographers Society (SDC), Association for Latin American Art (ALAA), Visual Artists Association (VVA), and Visual Arts Network of South Africa (VANSA).

+370 60172101

lagtomas@gmail.com

